

"ROBOTNYJ NAROD"

The official organ of the Ukrainian Social Democratic Party, Affiliated with the S. D. Party of Canada.

Published weekly by The Executive Committee of the U. S. D. P. of Canada.

at 873 Main St. Winnipeg, Man.

M. Popovich, Editor.

Subscription \$1.50 a year in Canada. Elsewhere \$1.75.

"РОБОЧИЙ НАРОД"

одинока в Канаді і найстарша в Америці соціал-демократична часопись, орган Укр. Соц. Дем. Партії в Канаді.

Виходить щотижня.

Редактор М. Попович.

Річна передплата на "Р. Н." вносить: в Канаді \$1.50, в других краях \$1.75.

Рукописи не вертає ся.

За оголошення редакція "Р. Н." не відповідає.

Адреса до "Р. Н." така:

"ROBOTNYJ NAROD" Box 3658, (St. B.) Winnipeg, Man.

Що се за знак?

В останньому числі нашої часописи ми помістили були новинку про те, що російські емігранти соціалісти поспішно вертають до Росії і загадалися, що один їх гурток виїхав через Галіфакс а другий через Ванкувер.

Після того, як вже наша газета була надрукована ми одержали вісти від російських товаришів зі Злуки. Держав, що всіх тих, що їхали через Галіфакс арештовано і відослано до кемпи воєнно полонених в Амгерст, Н. С., в Канаді.

"Серед задержаних знаходять ся тов. Троцький з родиною, тов. Чудновський, Фішелев, Мухін, Мельничанський і Романченко.

Що се знак? Чим виправдати той поступок британських властей? Неужже все те неправда, що нам стільки писали і ще пише англійська преса про симпатії демократичної Англії до оновленої демократичної Росії?

Та, приміром, Грінченко учив нас, що український народ поділяється на дві частини — на "освічену класу" і "класу неосвічену", але що врешті обидві вони об'єднують ся з одну братерську національну сімю.

Однак, поділити суспільство на "освічену" і "неосвічену" класи все одно, що, приміром, поділити його на "класу брутєтів" і "класу бльонднів", бо ні освіта ні кольор волосся однаково не служать відзнакою суспільних класів.

В часи, коли про новітній робітничий рух і про новітню робітничу науку не було ще й чути, один французський учений мандрівник їздив до Африки і оглядав як живуть там дикуни.

Відповідь на се питання впливає з наших загальних, вироблених робітничою наукою, поглядів на суспільство. Щоб їх добре зрозуміти наведемо такий приклад.

В часи, коли про новітній робітничий рух і про новітню робітничу науку не було ще й чути, один французський учений мандрівник їздив до Африки і оглядав як живуть там дикуни.

Всіх нас те. Арештовано російських революціонерів, борців за свободу, добро і щасте свого народу і усього людства.

ДОПОВНЯЮЧІ ВИБОРИ В 5-й ВАРДІ.

Доповнячі вибори на алдермана в 5-й варді, в Вінніпегу, відбудуть ся слідуючого тижня в вівторок, 27-го цвітня.

Французський мандрівник натрапив на ту стежку, котрою іде тепер — слідом за Марксом — сучасна робітнича наука, а саме, що зміст всього

пираний "Робітничим Репрезентативним Комітетом" та юніями і Ян Новакці, котрого поставили буви прихильники Скалтера "громадянськими", як они себе звуть, з під "koscioła św. Duchy" та церкви. Номінаційні папери Новакці підписали троє польських виборців і Українець Е. Оробко, той, що помагав Скалтерови при останніх виборах.

Дивувати ся лише належить безлічності деяких людей, які макітрять людям голови раз тим, що Новакці є робітничим кандидатом, хоч він власне умисно іде проти справжнього робітничого кандидата, поставленого робітничими організаціями, другий раз тим, що він є "українсько-польським народним кандидатом", хоч його жадний "українсько-польський народ" на кандидата не ставив, а поставили його кількак привилєйних соціалістів.

Нема сумніву, що серед загалу українських і польських виборців-робітників не багато найдеть ся таких що дозволять тим чужакам "міщанам", виставити себе на сьміх, та на сором.

Наші робітники вже за стільки свідомі, що знають, що они платять податки если не за землю і хату, то в іншій формі і що їм треба мати своїх представителів для оборони їхніх інтересів в Мійській Раді так само, як і в всяким іншим законодавнім тілі.

Нашим свідомим робітникам треба при нагоді виборів поширити свідомість серед відсталих малосвідомих своїх товаришів, щоб они зрозуміли своє становище і свої задачі.

Тим ми поможемо не лише вибори свого робітничого кандидата, але зробимо хосенне діло для нашого визвольного руху взагалі.

ЩО ТАКЕ СУСПІЛЬНА КЛАСА?

Здаєть ся — на перший погляд — що запитане таке не варто й ставити. В робітничому письменстві так часто зустрічають ся вирази "класа", "класовий рух", "класова боротьба", так багато про всі ці явища говорить ся, що можна було-б сподівати ся від кожного робітника, котрий хоч трохи живе громадськими інтересами і читає друковане слово, ясної відповіді на наше запитане.

Але на робітників має вплив не тільки робітниче, а також і міщанське письменство, а се останнє дуже не любить вживати слова "класа", часто підсовує йому зривом не відповідний зміст і заганяє чистоту свого поняття.

З якою неприхильністю відноситься ся міщанське письменство до слова "класа" можна бачити хоч-би з того, що відомий французський буржуазний учений Леруа-Болле мав спеціальну пояснювату читачам його книжки, написану проти соціалізму, через що йому приходило ся вживати се кляте слово: "Я, лише він, користую ся тут словом класа, хоч де-котрі запальні люди хотіли б зовсім вигнати його з мови.

Українські буржуазні письменники належать, здаєть ся, до таких "запальних людей", бо вони ніби про змови цурають ся слова "класа" (його ми дуже рідко стрічаємо в українській міщанській публіцистиці), або дають йому чудернацький і неправильний зміст.

Так, приміром, Грінченко учив нас, що український народ поділяється на дві частини — на "освічену класу" і "класу неосвічену", але що врешті обидві вони об'єднують ся з одну братерську національну сімю.

Однак, поділити суспільство на "освічену" і "неосвічену" класи все одно, що, приміром, поділити його на "класу брутєтів" і "класу бльонднів", бо ні освіта ні кольор волосся однаково не служать відзнакою суспільних класів. І коли послухати Грінченка то вийде, що освічений робітник буде разом зі всіма освіченими панями належати до іншого класу, як всі темні і заправчовані робітники, не залежно від того, чи вони освічені чи вони темні, становлять одну класу, відміну від класів панів, серед котрих є люди з освітою, але є також багато забобонних і майже неграмотних людей. Ми не можемо цього дозволити, щоб від робітничої класи відірвали її найліпших інтелігентних людей і приєднали їх до класи "освічених" себ то до пануючих.

Але щож таке суспільна класа? Відповідь на се питання впливає з наших загальних, вироблених робітничою наукою, поглядів на суспільство. Щоб їх добре зрозуміти наведемо такий приклад.

В часи, коли про новітній робітничий рух і про новітню робітничу науку не було ще й чути, один французський учений мандрівник їздив до Африки і оглядав як живуть там дикуни. В своїй книзі, присвяченій власне життю африканських дикунів, мандрівник розказує, що часто йому приходилось дуже поспішати і він не мав часу доглядати півнавати жите де-котрих народів. Треба було отже найти засіб, котрим він міг-би за найкоротший час дізнатись хоч про загальні риси життя окремого народу. Такий засіб мандрівник нашав. "Коли я приїздив, розказує він, до якогось народу і не мав часу довго серед нього жити, то я просив, щоб мене зараз-же завели на базар. На базарі я уважно розглядав що там продають, скільки, за яку ціну, розпитував, як виробляють крами і на основі цих відомостей робив вже висновки про їхнє загальне суспільне жите, при чому я майже не помиляв ся".

Французський мандрівник натрапив на ту стежку, котрою іде тепер — слідом за Марксом — сучасна робітнича наука, а саме, що зміст всього

супільного життя кожного народу залежить від того, як той народ хазяїнує і які господарські відносини панують серед нього.

Сучасна робітнича наука стоїть отже на тому, що порядки в державі, відносини в сінях, в товариствах і взагалі між людьми, що думка і совість людські — все се залежить від умов життя, а вони виростають на ґрунті того чи иншого господарського ладу серед людей.

Росподарство людське вічно і дуже скоро розвиваєт ся разом з ним змінюєт ся і завше будуєт змінюватись суспільне жите і відносини.

Приміром, ще не так давно, коли не було сучасних великих городів, коли люди не вміли користати ся могутньою силою пари і електричності і коли вони виробляли все необхідне в сільському господарстві, де кріпаки робили на панів та залежали від них тілом і душею, тоді все суспільне жите було відмінне від нашого. Тяжка кріпацька праця не давала селянам змоги вийти з страшної темноти вони були "без сил і безправні. Держава служила тоді тільки панству, про нарід зовсім не дбала і разом з панями визискувала його до краю.

Інша річ тепер, коли кріпацьку працю заступила наймана праця, коли з'явив ся великий промисл, коли землю оперезали залізничі, коли скрізь закотили машини, коли все необхідне можна здобути тільки за гроші себ-то коли торгівля опанувала всім житем — все се над звичайно змінило суспільне жите і порядки в державі. Тільки — бо розвиток господарства дав можливість робітничу визволитись з кріпацької залежності від пана і вийти в храм свідомого культурного життя. Правда, не зникли те пер класи — навики, як то математично доводять робітнича наука, ріжниця між ними раз-раз збільшуєт ся і робить ся яскравішою та драматичнішою, але все більше та більше люди і скрізь витворюєт ся необхідність такого наприклад, явища, як загальне виборче право.

Громадські порядки отже завше мінюють ся і ніколи не були вони однаковими. Жите вічно поступає вперед, але рухаєт ся воно тільки силою розвитку господарства і тих відносин, які кождо нього між людьми витворюєт ся.

Правду кажуть, що жите сучасних культурних держав відбиває в собі відносини, якими живе фабрика і майстерня і що сучасна демократизація порядків в державах є наслідком насаперед впливу робітничих на промисловість через зріст робітничих організацій, котрі виступили тепер в величезну силу і до них належать на цілому світі 12 мільонів робітників.

Продовжене в слід. числі.

ПРО ЦИВІЛІЗАЦІЮ.

Цивілізація є тим ступенем розвою суспільності, на котрім поділ праці, впливаюча з нею вина між одиницями і обіймаюча одно і друге продукція товарів доходить до повного розвою і спроваджують переворот всієї попередньої суспільності. Продукція всіх попередніх ступенів суспільності була що до свого характеру спільна, а також консумція відбувала ся при безпосереднім розділі продуктів в більше або менше комуністичних громадах. Ся спільність продукції відбувала ся при безпосереднім розділі продуктів в більше або менше комуністичних громадах. Ся спільність продукції відбувала ся в найтісніших межах; але она давала продуцентам пановане на їх процесом продукції і над їх продуктом. Вони знають, що з продуктом стає ся: вони его споживають, він виходить з їх рук; а як довго продукція веде ся на сій підставі, не може вона продуцентам виробити понад голови, не може витворити против них ніяких ворожих чужих сил, як се правильно і конечно діє ся в часах цивілізації.

Але в сей процес продукції всуває ся поволі поділ праці. Він підкопує спільність продукції і присвоєння, він ставити яко переважне правило: присвоєне через одиниці і сим витворює вина між одиницями. Пануючою формою стає поволі продукція товарів.

При продукції товарів, продукції не для власного ужитку але для виними, продукти мусять переходити в інші руки. Продуцент тратьт свій продукт через заміну і не знає, що з ним стане ся. А скоро між продуцентами стане гріш, а з грішем купець яко посередник, то процес виними стає ще більше запутаний; остаточно доля продуктів ще більше непевна. Купець багато, а жаден з них не знає, що другий робить. Товари переходять тепер вже не лиш з рук до рук, але й з торгу на торг; продуценти страждали вже пановане над загальом продукції своєї сфери, а купці панованя того на себе не переняли. Продукти і продукція залежи тепер від случаю.

Але в сей процес продукції всуває ся поволі поділ праці. Він підкопує спільність продукції і присвоєння, він ставити яко переважне правило: присвоєне через одиниці і сим витворює вина між одиницями. Пануючою формою стає поволі продукція товарів.

При продукції товарів, продукції не для власного ужитку але для виними, продукти мусять переходити в інші руки. Продуцент тратьт свій продукт через заміну і не знає, що з ним стане ся. А скоро між продуцентами стане гріш, а з грішем купець яко посередник, то процес виними стає ще більше запутаний; остаточно доля продуктів ще більше непевна. Купець багато, а жаден з них не знає, що другий робить. Товари переходять тепер вже не лиш з рук до рук, але й з торгу на торг; продуценти страждали вже пановане над загальом продукції своєї сфери, а купці панованя того на себе не переняли. Продукти і продукція залежи тепер від случаю.

Але в сей процес продукції всуває ся поволі поділ праці. Він підкопує спільність продукції і присвоєння, він ставити яко переважне правило: присвоєне через одиниці і сим витворює вина між одиницями. Пануючою формою стає поволі продукція товарів.

Вже на доволі ранішнім ступені розвою продукції робуча сила людська годна витворити значно більше продукту, як потрібно до виникнення продуцента, і той

ступінь розвою є в головнім той сам, на котрім починає ся поділ праці і вина між одиницями. Не минуло багато часу, коли відкрито велику "правду", що й чоловіка мож вининовати і спожитковувати переминовивши его в раба. Люди лиш люде почали продукти свої вининовати, а вже й вони самі стали предметом виними.

З рабством, котре в періоді цивілізації дійшло до найвишого розвою, наступив перший великий розкол суспільності на класу визискуючу і класу визискувану. Сей розкол тягнув ся через весь цивілізований період. Рабство є першою, старому світові властивою формою визискуваня; по ній слідує закріпощене в середніх віках і наема праця в нових часах. Се є три великі форми підневолєня, характеризуючі три великі періоди цивілізації.

Ступінь продукції товарів, на котрім починає ся цивілізація, означає ся економічно заведене 1) металевих грошей, 2) купців яко класу, котра посередничить між продуцентами; 3) приватної власности землі і гіпотєки і 4) праці невилітників яко пануючої форми продукції. Формою родини, відповідною цивілізації, котра з нею стає дефінітивно пануючою, є моногамія, пановане чоловіка над жінокою, і одиночна родина яко економічна одиниця суспільності. Цивілізовану суспільність спює в одну цілість держава, котра у всіх візріцєвих періодах є без винику державою пануючою класу, а у всіх случаях є що до свого характеру машиною для придалєня підневолєні і використуваної класи. Характеристичне для цивілізації є ще: з одного боку устанєне протіввенства між містом а селом, яко підвалини всего суспільного поділу праці; а з другого боку заведене завішаня, котрим властитель поза свою смерть міг розпорядити своєю власністю. Се заведене, котре до колишнього родового устрою стояло в різким протіврочю, було в Агенах незвісне аж до Солоня; в Римі заведене его вже скоро, але коли, не знати; у Німців завело его духовенство.

З таким основним устроєм довершила цивілізація такі діла, до котрих колишня родова суспільність не досорла була ані крихітки. Але довершила вона ті діла тим, що коштом всіх інших способностей чоловіка порушила і розвинула его найпоганіший інстинкти і пристрасти. Гола захланність була двигачою душею цивілізації від її першої дини аж до нині, богацтво не суспільності, але поодинокій одиниці, її єдино метою. А коли побіч сего припадає на її часи також чим раз більший розвиток наук і в кількох періодах найвищий цвіт штуки, то се лиш дятло, бо без них би було неможливе повне нагромаджене богацтва в наших часах.

А що підвалиною цивілізації є використуванє одної класи другою, то й весь її розвиток іде в безнастанних контрастах. Кождий поступ в продукції є рівночасно кроком назад в положенє класи підневолєної т. є великої більшости. Кождє шаєте одних є коненним нещастєм для других, кождє нове освободженє одної класи є новим підневолєнем другої класи. Найдобитишим доказом на се є заведене машин, котрих наслідки нині загально звісні. А коли у вар вар лєдві чи мож було робити яку ріжницю і протіввенство одних і других, надляючи одну класу майже всіма правами а накладаючи на другу майже всі обовязки.

Але так не повинно бути. Що добре для пануючої класи, то повинно бути добре для всієї суспільности, з котрою пануюча класа себе ідентифікує. Чим далше отже цивілізація поступає, тим більше вона мусять недостатки, які сама сплюдила прикривати покривалом любови, прикрашувати або й зовсім заперечувати, коротко сказавши мусять заводити конвенціональну облуду, незвісну ані давнішим формам суспільности ані навіть першим ступіням цивілізації. А верхом тої облуди є тверженє, що визискуюча класа використує підневолєну класу виключно лиш в її власнім інтерєсі.

На закінченє, погляд Моргана на цивілізацію: "Від часів цивілізації зріст богацтва став такий величезний, его форми такі ріжнородні, его ужиткованє таке широке а его завідуванє в інтерєсі властителей таке зручне, що се богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є богацтво, бо такий період митьтє сам в собі елементи свого знівченєня. Демократія в адміністрації, братерство в суспільности, рівність прав, загальне вихованє, розпінчтуть той найближчий вищий ступінь суспільности, до котрого веде нас досвід, розум і наука. Той новий ступінь буде відновленєм — але в вищій формі — свободи, рівности і братерства колишних родів". (Morgan, Ancient Society, стр. 553).

Дурак. Дивуватися не слід, що богацтво, в відношеню до народа, стало неодолимою силою. Дух чоловіка стоїть безрадний і безпомічний перед своїм власним творєм. Але все-ж таки прийдє час, коли людський розум набере стілько сили, щоб запанувати над богацтвом і установити не лиш відносини держави до властителей, котру она боронить, але й граници прав властителей. Інтерєси суспільности стоять по над інтерєсами одиниці, і оба вони мусять бути поставлені в справедливі і гармонійні відносини. Саме полюбанє за богацтвом не є остаточним признанєм людскости, коли поступ має бути так само законом для будучности, як був ним для минулости. Час, котрий минув від початку цивілізації, є лиш дрібною частиною того життя людскости, що вже минуло, і лиш дрібною частиною того життя, котре ще її жде. Упадок суспільности показує ся грізно перед нами ако закінченє історичного періоду, котрого єдиною о статочною метою є бога